

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA

<p>Prețul Abonamentului : Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr. „ „ „ „ pe 1/2 an. 2 „ 50 „ „ România și străinătate pe an. 14 franci „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „</p>	<p>Prețul inserțiunilor : Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu- vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ“ ; eară banii de prenumerațiune și inserțiuni la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș</p>
--	---	--

Rugăciunea domnească

„Fie voia Ta precum în ceriu așa și pre pământ!“

În cuvintele aceste se cuprinde, Iub. A., a treia cerere din rugăciunea domnească, din Tatăl nostru. În cererea aceasta este vorba de un mare lucru. E vorba, ca voia sântă a lui Dzeu să o împlinim noi oamenii aici pre pământ, precum o împlinesc sântii îngeri și sufletele dreptilor în ceriu. E vorba dară de prefacerea pământului în ceriu, a lumii într'un raiu. E vorba de ruperea omului din mânele grijelor frământătoare ale lumii acesteia, din lațurile ispitelor felurite ale vieții pământești și redicarea lui la înălțimea chemării sale creștinești. Chiemarea sântă a creștinului însă este moștenirea ceriului. Ce are omul să facă, ca să între în posesiunea acestei moșteniri? Ce fac sântii îngeri în ceriu: voia sântă a lui Dumnezeu.

Îngerii Iub. A. se numesc în unele cântări bisericesti: minte fără de trup. Omul, creștinul dacă este să moștenească împărăția lui Dzeu, trebuie să se facă inger în trup! Ce va să zică aceasta? Ne-o spune Apostolul: „Să nu stăpânească păcatul în trupul vostru cel muritoriu, ca să-l ascultați în poftele lui. Nici să vă faceți medulările voastre arme de nedreptate păcatului, ci să vă puneți pre voi înaintea lui Dzeu ca vii din morți și medulările voastre arme de dreptate înaintea lui Dzeu.“ (Romani VI. 12. 13). Atunci facem voia Lui!

Însă tocmai aceasta va fi obiectul contemplerii noastre de azi. Vă voi explica adecă a treia cerere din rugăciunea domnească. Fiți deci atenți!

Cred Iub. A. că e bine să purcedem iar din înțelesul cuvintelor. Cel puțin să fim în curat cu cuvântul „voie.“ Ce înțelegem prin acest cuvânt? Ce este voia? Este facultatea, carea determină faptele omenești. Așa numitele fapte fără de voie nu sunt fapte, ci simple întâmplări. Fapta este un

lucru al omului independent și consciu. Inima simte, mintea judecă, voința pune în lucrare. Fapta este deci oglinda internului omeneșc. De aceea zice cunoșcătorul de inimi Isus: „Din rodurile lor fi veți cunoaște pre dênșii.“

Dacă omul ar fi rămas așa cum a eșit din mâna Creatoriului, atunci mintea lui ar fi deplin luminată, inima lui deplin nobilă, voia lui deplin curată. El ar fi o ființă desevârșită, un ce complet prin sine însuș și neatârnat. Atunci deosebirea între dênșul și îngerii cei buni ar fi, că aceia sânt minte fără de trup, el inger în trup. A venit însă păcatul strămoșesc și la răsturnat din această măreață înălțime în josimea și micimea vieții pământești de acum.

Lăcomia a făcut deci Iub. A. din îngeri luminați, diavoli întunecați și din chipul lui Dzeu, din omul perfect, ființa vrednică de plâns de acum. Urmarea e că aceia ard în focul cel nestins, noi în focul patimilor și al păcatului.

Și cum ni-să presentă voia omului în starea aceasta a lui? În loc ca să fie adevărata busolă a vieții, o vedem că se clatină între bine și rău precum acul magnetic scos din poziția sa adevărată balansează între polul de sud și nord.

Voiți exemple Iub. A.? Le-ași putea produce din viața voastră, dar ca să nu vă rușinez, mă voi provoca la exemple din trecut.

Cain să decide să aducă jertfă lui Dzeu. E frumoasă și laudabilă aceasta hotărîre! A sacrifica lui Dzeu din averea sa este un semn învederat despre convingerea omului că nu numai sudoarea proprie este hotărîtoare la câștig, ci că e de lipsă darul de sus, binecuvântarea cerească. Dar ce vedem că să alege din hotărîrea laudabilă a lui Cain? Voia lui coruptă îl face să aleagă de sacrificiu cele mai proaste din rodurile sale și jertfa nu-i este primită.

David este cel mai ales dintre regii iudei. El e condus de un ideal frumos și măreț: religiunea unui adevărat Dzeu. Dar voia lui? Ce e cu voia

lui David? Să poticnește greu și amar precum vedem din cazul cu Urie și soția acestuia Betsēba.

Cred că nu este de lipsă să mai ilustrez și cu alte exemple cât de nestatornică, de schimbăcioasă și clătinaătoare este voia omului. Chiar marele Apostol se vaetă în privința aceasta: „*Me veselesc, zice, în legea lui Dumnezeu după omul cel din lăuntru. Dar ved altă lege în mădulările mele, luptându-se în protiva legei minții mele și dându-mă rob legei păcatului.*” (Rom. VII. 22. 23).

Între asemenea împrejurări se vedem ce se întâmplă în lume? Ce face, ce trebuie să facă omul? Vedem că renunță la voia sa proprie și se supune mai totdeauna voiei luminate de patime a altora: casnicii capului de familie, învățăceii măestrului, ostașii comandantului, corabierii căpitanului, cetățenii stăpânirei, legilor.

Și e bine și folositoriu așa! Abzicem de libertatea noastră individuală, renunțăm la libera noastră voie și ne supunem bucuroși unei voințe covârșitoare, voinței societății exprimate prin legi, ca să ne bucurăm de favoarele ce ni le oferă societatea: siguranța persoanei, siguranța averei, siguranța dezvoltării noastre ca oameni singuratici și ca națiune.

Aci se ne oprim puțin ca să ne socotim! Oare aceste favoruri, ce ni-le garantează societatea (statul) în schimb pentru renunțarea la libertatea personală și la libera noastră voie, să fie unicele bunuri, la cari omul îndreptățit este a aspira? Vieța, averea, știința, renumele, vaza, mărirea etc. sunt bunuri, dar foarte nestatornice. Dacă nu mai înainte, de sigur înaintea mormântului ne părăsesc. Și oare cât e de lungă calea până acolo? Iau spuneți voi bătrâni venerabili, cari sunteți prezenți! Au nu vi se pare sarcina aurilor, cari vi-au gârbovit spetele ca ziua de ieri? Au nu trec anii ca o nălucă? Și vieța omului nu se vestezește ca o floare și ca umbra piere și nu stă?

Numai pentru atâta dară sbuciumul vieții? Sau doară mai sunt și alte bunuri mai statornice decât cele amintite? Sunt fără toată îndoială! „*Cel ce crede întru mine are vieța vecilor*” zice Domnul. Auziți Iubiților Ascultători! vieța vecilor! Eacă bunul, la carele nu numai îndreptățit, ci chiar îndatorat este creștinul să aspire. Pentru ea este el creat. Cătră ea merge fără întrerupere. Fie care zi, fiecare oară, fiecare minut îl apropie tot mai mult de dēnsa! Și este trist și înfiorătoriu a pleca nepregătit pre calea veciei. Sfrșitul ar fi nesmintit plânsul și erșnirea dinților! Ce avem dară să facem, ca să nu ajungem într'o stare așa de deplorabilă? Ne-a învățat Mântuitorul Cristos prin a treia cerere din rugăciunea domnească, ce să facem. Să împlinim voia cea sântă a lui Dumnezeu. Să ne supunem cu deplină încredere fiască și cu resignare conducerii sale atotputernice și înțelepte, să împlinim cu scumpătate sânta Lui voie așa cum o împlinesc ingerii cei buni în ceriu. Ce voește Dumnezeu anume, aflăm în

poruncile sale. Aceste le aveți, le știți și le și pricepeți. Remâne ca să le și împliniți cu scumpătate fiecare în parte și toți la olaltă și atunci voia sântă a lui Dumnezeu să împlinește precum în ceriu așa și pre pământ. Amin.

Notiță bibliografică

A apărut în tipariul tipografiei arhidieceșane din Sibiu o carte de școală în ediția a doua sub titlul **Limba maternă, curs metodic de gramatică românească pentru instituttele pedagogice și școlalele populare române**, de Prea Cuvioșia Sa dl arhimandrit Dr. Ilarion Pușcariu.

În Prefața cărții ni se spune, că ediția a doua a suferit schimbări însemnate în comparație cu ediția primă, întru cât s'a adoptat ortografia fonetică, s'a îmbunătățit tractarea metodică a materialului și însfârșit s'a înmulțit numărul exemplelor și al deprinderilor gramaticale. „*Învțătorii, cari vor folosi manualul nostru — termină autorul — se vor convinge, că în edițiunea aceasta cartea a suferit o prelucrare fundamentală, și multe din scăderile, ce s'au aflat în edițiunea I s'au delăturat.*”

După o mică *Introducere*, autorul trece la partea *etimologică*; în partea a doua găsim *Sintaxa*; în partea din urmă *Compozițiuni și Deprinderi de stil* cu câteva noțiuni din *Poetică*; cu totul sunt 149 de pagine în 8° mic.

În aceeaș carte învățătoriu are prin urmare: *Etimologie, Sintaxă, Stil și Compoziții și Poetică*, toate adunate la un loc. Și din acest punct de vedere cartea se prezintă superioară altor manuale de gramatică cu un cuprins de obicei mai puțin bogat.

Recunoscând aceasta superioritate, ne pare rău că nu putem afirma acelaș lucru și cu privire la prelucrarea materialului. De altfel însuș autorul a spus la prefață, că a delăturat numai „*multe*” din scăderile primei edițiuni; cu alte vorbe nu s'a delăturat tot ce putea fi delăturat. Tocmai pentru aceasta ni se pare, noauă cel puțin, că este neapărat de trebuință o noauă prelucrare a gramaticii dlui Pușcariu.

Vom indica în cele următoare unele din scăderile mai bătătoare la ochi, în ceea ce privește îndeosebi definițiunile date de autor.

1. Deși se face o deosebire oare care între *persoane, ființe și lucruri* (fără a se defini mai de aproape nici una din aceste), autorul pune (la p. 13) întrebarea: „*Care sunt nume proprii și care comune?*” Răspunsul: „*Nume proprii sunt acele, de care se află numai unul în felul său; eară nume comune sunt acelea, care se dau la mai multe lucruri de acelaș fel.*”

Deoparte este foarte greu, ca elevul să observe contrastul între *propriu* și între *comun* din asemenea definiții, care nu contribuie nici la aceea ca se fie măcar ușor de ținut în minte; de altă parte se va întreba poate și învățătorul propunătoriu ce se fie aceea, de care se află *numai unul* în felul său, și se va întreba mai ales: cum se poate ca un nume să fie comun, și totuși să se împartă numai „la mai multe lucruri de același fel,” și nu *la toate* de același fel? În ce țară se împarte așa dreptatea?

2. „Substantivele se pot declina fără artich și cu artich. Declinațiunea fără artich se face numai după număr, precum frate-frăți, *remânând altcum substantivul în toate neschimbat*“ ... (p. 19).

Urmează un exemplu de decl. fără artich a unui substantiv de genul *masculin*; dacă autorul ar fi dat și un exemplu de decl. fără artich a unui subst. de genul *femenin*, ar fi văzut de sigur, că regula de mai sus e departe de a corespunde adevărului.

Eară pentru a ușura tinerimei învățarea declinațiunii nearticulate, va face așa, că urmând altor gramatici, va lua în ajutoriu pronumele demonstrativ ori artichul nehotăritoriu și va scrie:

Singular:

N. această *carte*
G. a acestei *cărți*
D. acestei *cărți*
A. această *carte*
V. această *carte*

Plural:

aceste *cărți*
a acestor *cărți*
acestor *cărți*
aceste *cărți*
aceste *cărți*,

și așa mai departe, va trece la alte exemple analoge, pentru a se vedea, că subst. nearticulat *nu* rămâne în toate neschimbat.

3. „Părți ale vorbirii sunt 9, și adică: substantivul, pronumele, verbul, adjectivul, numeralul adverbul, prepozițiunea, conjucțiunea, interjecțiunea,” (p. 69). Va trebui să se arăte în ediția viitoare, la care din aceste părți avem să punem cuvinte ca: cel, cea, cei, cele, a, al, ai, ale? căci nu le găsim nici între pronume, nici între prepoziții; în vreme ce artichul nu este recunoscut de autor ca parte a vorbirii. Unde avem așadar să le împărțim?

4. În numirea propozițiilor este de dorit mai multă stabilitate. Găsim la pag. 77 numirea „*propozițiune simplă*,” la p. 80 „*propozițiunea simplă pură*,” tot acolo „*propozițiunea pură*,” — ar fi mai simplu credem să rămânem la *propoziție simplă*, și să nu adoptăm expresiuni ca „*propoziție pură*,” care este curat străinism, ce ne face limba impură. (Definiția însăși dată de autor propoziției simple la p. 77 este greșită, dar presupunem că va fi greșala de tipariu). În legătură cu străinizmele însemnăm unele vorbe, care nu știu să fie întrebuințate în limba românească de astăzi, așa sunt bunăoară

vorbele: timpul *preutrecut*, adverb *modal*, modul *poftitoriu* ș. a.

5. „Propozițiuni contrase se numesc acele: a) La care după *doouă* subiecte se pune numai odată predicatul, b) La care după *doouă* predicate se pune numai odată subiectul,” (p. 92).

Dar dacă sunt în propoziție trei sau mai multe subiecte și un predicat, ori întors trei sau mai multe predicate și un subiect? Afară de aceasta cum rămânem cu părțile *secundare* ale propoziției contrase?

6. Despre stil: „... pentru copii vom alege un stil *ușor*, potrivit cu mintea lor, eară pentru oameni mai învățați vom putea folosi și stilul *literar*,” (p. 103).

Va să zică am avea *doouă* feluri de stil, stil *ușor* și stil *literar*, eară cel *literar* n'are să fie întrebuințat în școală, ci trebuie păstrat „pentru oameni mai învățați.” Care este atunci scopul instrucțiunii în limba maternă, dacă învățătorului nu-i este permis a folosi în vorbirile sale cu elevii limba *literară*? Decumva autorul înțelege alt ceva sub limbă *literară*, și nu înțelege ceea ce suntem obicinuiți a crede, socotim că ar trebui să o spună lămurit și în carte, ca învățătorul și tinerimea să se dumerească deplin în cestiunea „stil *literar*,” și „stil *ușor*.” Avem să înțelegem poate sub expresiunea stil *literar* ceva lucru *greu*, în acest caz am dori să știm, pentru care motive să dă astfel de explicare cuvântului *literar*.

7. Lipsa de claritate și precisiune în stil o găsim tocmai în explicarea cuvintelor „clar” și „precis” dela însușirile stilului, unde se zice, că stilul bun trebuie să fie mai întâi:

„*Clar și precis*, ceea ce rezultă *din alegerea bună* a cuvintelor,” (p. 104). Explicarea aceasta a clarității, pe care autorul se pare a o considera de identică cu precisiunea, are valoare pentru toate însușirile stilului, nu numai pentru cele *doouă* dintâi, — așa credem noi.

8. Calitățile unei chitanțe bune (p. 134) trebuie completate cu adausul: *pentruce* s'au primit banii?

9. În noțiunile de poetică nu se amintește de loc despre *elisiune*, un lucru cel puțin tot atât de însemnat în poezie ca și „rimul” și „strofa”. Înșuș autorul face multe greșeli de elisiune în poeziile citate, d. e. în versul lui Eminescu.

Au venit în țara noastră de-a u cerșit pământ și apă,
autorul numără 17 silabe, pentru că nu face eliziunea; în realitate sunt 16 silabe.

Sau versurile:

Colo în țară, unde crește
Ciparosu până în nori (p. 147)

cuprine *doouă* greșeli în lipsa de elisiune.

10. Întru cât privește metoda acestui manual destinat pentru școlile elementare, autorul n'a observat de ajuns momentul sintactic, nu are legătura trebuincioasă între etimologie și sintaxă, ci preferă o lucrare mai mult sistematică. Nu observă totdeauna regula de a merge de la ușor la mai greu, d. e. să tratează despre pronume cu toate felurile și declinațiunile sale, să vorbește apoi pe larg despre verb, și numai acum să trece la tratarea *adjectivului*.

Autorul nu stăruiește mai mult asupra părților mai grele, dar des folosite ale gramaticii; la pronume personale bunăoară nu găsim nici o deprindere ortografică, și asemenea deprinderi lipsesc și în alte gramatici; rezultatul este, că dăm apoi peste greșeli ca aceste: voi a-ți fost, n'am nimic a-ți spune D-voastră a-ți auzit, auzita-ți? Și alte multe asemenea.

Un bun învățătoriu va încunajura totdeauna punerea unei întrebări ca următoarea: „Ce însușiri are limba noastră maternă?” (pag. 6). Prea este voluminoasă întrebarea, și e cu neputință a o rezolva prin două strofe din „Mult e dulce și frumoasă limba ce vorbim,” care vor fi memorisate de elevi drept răspuns la întrebarea: Ce însușiri are limba noastră românească? Voind a deștepta interesul *estetic* în școlari, lucrarea aceasta o va face învățătorul la locul potrivit, dar nu la partea curat gramaticală a limbei, și nu prin versuri de mână a doana, de care găsim o sumă întreagă la repozitul Sion și la alții. A face analiza gramaticală a unei poezii, înțeleg a unei poezii de valoare literară recunoscută, este deja un lucru puțin plăcut și nu prea admis în metodice; este însă grozav de ingrat a face analiza estetică a unui cuvânt în înțeles de substantiv, verb, prepoziție și celelalte.

*

Am arătat în punctele precedente ceea ce ni s'a păut a fi greșit în cartea „Limba maternă;” nu-i vorba, ar mai fi și altele, ce ni se par greșite ori necomplete, ca spre exemplu: definiția articolului, compozițiunei, despre poezie, limba poetică, metrul, ritmul, genurile poeziei ș. a.; însă nu ni-a fost scopul a stăruia asupra tuturor, în speranță că, și fără stăruințele noastre, la a treia edițiune autorul va reveni și va mai îndrepta pe ici pe colo, după putință.

E Hodoș.

Greșelile învățătorilor

Acesta e titlul unei cărți traduse în românește de profesorul Vasile Goldiș și apărute în editura librăriei Ciurcu, Brașov 1894. Prețul cărții 50 cr. Acest op este de mare folos pentru învățătorii și crescătorii tinerimei noastre. Recomandăm cartea reproducând aci câteva părți din ea.

E greșală, dacă permiți școlarilor șoptitul sub cuvânt, ca să se ajute unii pe alții. Șoptitul în oa-

rele de prelegere e un defect foarte mare și aceea, cari îl permit, s'evăresc o greșală gravă de tot. Drept scuza pentru aceasta unii zic, că șoptitul e un fel de ajutoriu prietinesc între școlari; astfel de învățători sau că sunt prea slabi pentru de a opri șoptitul sau că sunt indiferenți față de binele școlii. Căci șoptitul nu se poate scuza. Las' că acest ajutoriu nu este totdeauna ajutoriu cinstit, dar apoi cum pot școlarii să se învețe unii pe alții? Așa de ușoară să fie arta instruciunii, în cât fiecare copil o poate esercia? De loc! Chiar și între cei mari numai puțini posed facultatea de a instrua și oameni dibaci și culti numai după o prăcsă îndelungată pot deveni învățători harnici. Ce ridicul este deci, dacă permitem fiecărui copil, să facă pe învățătorul, când îi place. Să zicem însă, că scuza are loc, — dar atunci ar trebui să permitem, ca toți școlarii să șoptească, căci în privința aceasta nu pot să fie privilegiați. Ei, ce bine ar rezulta de acolo, dacă — chiar și în clasele mai superioare — am permite, ca școlarii să se ajute unii pe alții? Petru nu știe să-și rezolve tema și cere ajutoriu dela vecinul său Paul. Paul îi zice: Înmulțește pe 4967 cu 13 și din rezultat scoate rădăcina quadrata etc.“ Paul îi spune numai, ce să facă. Ce a câștigat Petru prin aceasta? Și oare Petru va avea tot-deauna pe un Paul lângă sine, care la facerea socotelilor sale comerciale se-i spună mereu, când să multiplice sau când să divizeze? Învățătorii, cari suut dispuși să permită școlarilor lor acest extraordinar mijloc educativ (?), nu puțin s'ar spăria, când ar surprinde pe școlarii lor, că ei chiar și temele de casă le scriu pur și simplu unii dela alții. Ei, și care este deosebirea? Șoptitul este copiere verbală.

E greșală, dacă — afară de extremă necesitate — recurgi la autoritățile superioare. Învățătorii suplenți adese-ori trimit după învățătorul dirigent pentru rezolvirea unor mici mizerii. Dirigenții cu minte vor opri firește această copilărie. Învățătorul dirigent nu poate să-și neglige neconținut clasa proprie, pentru ca să alerge în ajutoriu suplentului său slab sau caprițios. Dacă învățătorul și-ar trage de seamă, cât de mult să umilește pe sine însuș, când fără trebuință recurge la dirigentul său, atunci el numai rar s'ar folosi de mijlocul acesta. Cum ar și putea școlarii să aibă respect pentru un om, care de bună voie să face spion și care numai pentru aceea observă eventualele transgresiuni, pentru ca să poată chema pe dirigent să eșecute pe-deapsa.

E greșală, dacă arătarea sau mărturia o confunzi cu denunțarea. Multe lucruri sunt, pe care trebuie să le știe învățătorul și pe care nu le poate ști fără ajutoriu elevilor. Școlarii n'ar trebui să calce nici o lege a școlii, fără ca și învățătorul să știe despre aceasta. Ce e drept, unii învățători pun atâtea legi și reguli școlarilor, încât aceștia nici nu pot să fie în toată firea lor și nu pot să se

apuce de jocurile lor sănătoase, fără ca neconținut să fie cuprinși de groază, că vor călca vr'o lege școlară. Pentru purtarea școlariilor în absența învățătorului să fixăm legi cât se poate de puține și chiar și acelea trebuiesc limitate numai la ces-tiuni ce ating apărarea proprietății și delăturarea lucrurilor întru adevăr murdare. E lucru de mare interes, că învățătorul să aibă cunoștință, dacă școlarii atacă, strică și murdăresc proprietățile școlii sau dacă vorbele proaste ori deprinderile păcătoase ale unor băeți periclitiază caritatea morală a elevilor. Spiritul școlii să fie de așa natură, în cât copilul, care a sâvârșit vre-un inconvenient, la insistența conșcolariilor săi, însuș se-și arăte greșala învățătorului. Dacă delicventul nu s'ar presenta singur, apoi este datoria copiilor, ca să-l denunțe, afară de cazul, când greșala ar fi fără nici o însemnătate. În cazul acesta ajunge, dacă delicventul își exprimă părerea de rău pentru fapta sa și promite, că nu va mai face așa ceva. Dacă în cazuri de acestea copii dau deslușiri învățătorului, aceasta nici decât nu este „denunțare“ în înțelesul obișnuit al cuvântului. Arătarea numai atunci se poate numi drept „denunțare“ dacă se face din motive joshnice, spre pildă dacă școlarii voesc să timbreze sau să pedepsească pe vre-un rival al lor. De altă parte chiar deslușirile cuvenite pretind din partea celui ce le face cel mai mare curaj moral și adese-ori presupun sacrificiu de sine pentru binele comun. Unii consideră arătarea drept „lucru nebărbătesc“ chiar și atunci, când învățătorul face în clasa sa investigație asupra vre-unei transgresiuni. Ori ce părere am avea despre arătările de bună voie ale școlariilor, dar numai o părere poate să existe încât privește datoria școlariului, când învățătorul îl provoacă, să facă mărturie în vre-o ces-tiune dată. „Nu este lucru bărbătesc!“ Dar nici aceea nu este lucru bărbătesc, când martorul își depune fasiunile înaintea tribunalului? Și oare școala nu este ca un microcosm, în care cercetarea învățătorului, e o adevărată pertractare judecătorească? Condamnăm pe de o parte cu toată hotărârea denunțările isvorite din motive joshnice și egoiste, drept un lucru de tot nebărbătesc și infam, dar pe de altă parte trebuie să cultivăm în școlarii noștri spiritul adevărului deschis și al simțului de cuviință, care îi va face ca în controlarea bunei orânduiri ei înșiși să înlocuiască pe învățătorul absent.

De altfel un învățătoriu înțelept nu va face cercetare pentru ori ce lucru de nimic.

E greșală, dacă vii târziu. Aceasta dă pildă rea școlariilor și și de altfel e un rău foarte mare. Școlarii de sigur nu vor fi punctuali, dacă nici învățătorul lor nu este punctual. Școlarii să iau mai mult după faptele învățătorului, decât după vorbele lui, respective ei după faptele învățătorului judecă, întru cât pune învățătorul însuși pond pe dispozițiile sale proprii. Dacă deci însuși nu este punctual,

învățătorul își perde puterea asupra elevilor săi, și anume tocmai în aceea direcțiune, în care mai mult i-ar putea influența. Învățătorul ar trebui să fie deja în școală earna cel puțin cu un sfert și vara cel puțin cu o jumătate de ceas înainte de a se începe prelegerea. Dacă copii pot să facă disordine în școală înainte de a sosi învățătorul, apoi să nu ne mirăm, dacă numai cu greu putem să-i ținem în friu în decursul prelegerilor. Dacă fiecare școlar la intrarea sa în școală este necesitat să salute pe învățătorul, apoi influența învățătorului asupra clasei va fi decizătoare. Cu această ocaziune putem să cunoaștem mai bine temperamentul deosebit al elevilor noștri și astfel vom ști, cum să-i conducem mai cu siguranță.

Este greșală, dacă-ți negliji exteriorul. Învățătorul în toate privințele să fie model școlariilor săi. E neîndoios, că școlarii întru toate vor imita ținuta și obiceiurile magistrului lor. În materie de eleganță și curățenie nu prelegerile, ci esemplul bun va determina purtarea băeților. Cu toate acestea învățătorul să nu se mulțamească numai cu atât; din când în când să le vorbească școlariilor despre ținuta cuviincioasă, despre exterior, îmbrăcăminte ș. a., dar să-i și controleze în privința aceasta fără mult formalism. Astfel învățătorul poate potrivi la ghetele copiilor, când sosesc înaintea școlii, la fața lor și la hainele lor, când le poartă „bună dimineața“, poate controla mâinile și unghiile lor, când scriu ș. a., — toate acestea le poate face fără ca să statorească un timp anumit pentru vre-o inspecționare generală. Pe cei de excepționat îi vom admouia mai întâiu cu blândețe, apoi îi putem trimite afară, ca să-și aducă în ordine cele neglese. Dacă numai lucruri mici vor fi la mijloc, apoi băeții acestea le pot aduce în ordine pe coridor, unde se află masa de spălat a școlii ș. a. Dacă la un școlar vom observa mai de multe ori vre-un defect în privința aceasta, apoi pe un atare elev îl putem trimite și acasă, pentru ca părinții să ia cunoștință de lucru. Părinții, cari merită atențiunea noastră, vor fi la tot cazul mulțamitori față de învățătorul, care-i face atenți la deprinderile rele ale copiilor lor.

Este greșală dacă sezi în decursul instrucțiunii. Chiar și din punct de vedere al sănătății e mai bine, dacă stăm și ne mișcăm încoace și încolo, întru cât aceasta ar fi cu puțință, fără ca să conturbăm clasa. Unii învățători au obiceiul, să bată neconținut cu piciorul, când vorbesc cu școlarii. Să ne ferim de acest obicei. Învățătorul poate controla clasa mai bine, dacă stă, decât când șede. Afară de aceea instrucțiunea va deveni astfel mai vie și mai energetică. Dacă învățătorul obosește, poate să șadă pentru câteva minute, mai ales învățătoreselor le putem ierta, dacă șed.

E greșală, dacă poruncești, când și admonițiunea ar ajunge. Admonițiunea e o cheie de aur, cu care putem deschide multe porți, cari în atingerea

noastră cu școlarii și cu părinții lor ar sta veșnic închise față de porunci și siluiri. În privința îmbrăcăminte, a gustului, a purtării sau a muncei școlare admoniază și recomandă motivat și la înțeles ori ce îmbunătățire, cel puțin jumătate de clasă te va asculta, fie că școlarii voesc să-ți facă pe voe, fie că vor fi convinși, că este spre binele lor, dacă vor face astfel. Și dacă astfel cel puțin jumătate din clasă va fi pe partea ta, apoi îți va fi ușor să produci în clasa întreagă o astfel de opinie publică, care va favoriza schimbarea recomandată din partea ta. Dacă astfel sămënța cea bună va fi sămēnată, las-o să crească de sine, tu fi răbdătoriu și binele se va lăși de sine. Cel mult doi-trei vor mai fi în clasă, pe care vei trebui să-i silești la ceea ce dorești.

E greșală, dacă nu vei face atenți la timp pe părinții acelor școlari, cari se poartă rău. Este axiomă, că părinții și învățătorii trebuie să lucre în consonanță. După puțină disciplina școlară trebuie să consume cu cea de acasă. Învățătorii trebuie să ia în considerare drepturile și părerile părinților, eară aceștia trebuie să apere autoritatea învățătorilor. Acest scop dorit numai așa se va putea ajunge, dacă între părinți și învățători va exista o atingere sistematică. În școală se află totdeauna astfel de elevi, cari, fără ca să comită digresiuni mai mari, vor procura învățătorului într'una neplăceri foarte multe. Astfel de școlari sunt cei mai nesuferiți și procură învățătorului cele mari și nesuportabile chinuri. După un timp oarecare față de acești școlari trebuie să întreprindem câte un paș mai energetic și atunci pedeapsa de regulă e prea severă în comparație cu cea din urmă transgresiune a școlariului. Această ultimă transgresiune este de regulă cea din urmă picătură, care a umplut paharul și de fapt pedeapsa este rēsplata unei „mulțimi de pēcate.“ Părinții școlariului pedepsit întreabă de cauza pedepsei și de regulă dela cei întrebați nu află, decât numai despre cea din urmă transgresiune a copilului lor. Astfel foarte firește părinții vor fi de părere, că învățătoriu e prea din cale afară strict saū că e nedrept și — durere — în cele mai multe casuri cu multă emfază își vor exprima această părerea înainte copilului lor. Câte odată astfel de părinți își vor exprima sentimentele lor înaintea clasei întregi într'un mod adevērat dramatic. Resultatul în ambele casuri este, că stima școlariilor față de învățătoriu se va micșora. Nici nu putem să-i invinuiim pentru aceasta pe părinți, fără dacă i-am încunoștiințat punctual și sincer despre transgresiunile de mai nainte ale fiului lor, după cum acelea au urmat una după alta. Este bine, ca acestea încunoștiințări să se facă în scris și să se redea învățătorului cu subscrierea părinților, ca astfel învățătoriu la cas de lipsă să se poată provoca la ele. E foarte bine, ca aceste încunoștiințări să le scrie la îndrumarea învățătoriuului înșiși școlarii, dacă sunt destul de maturi

pentru așa ceva. Această procedură va avea efect bun asupra școlariilor și astfel învățătoriu își va cruța și timpul. În cele mai multe casuri însă însuși învățătoriu va trebui să scrie încunoștiințările de felul acesta. Câte odată școlariul poate comunica părinților sei prin graiu viu afacerea.

E greșală, dacă fără trebuință vezezi pe părinți. Foarte adesea învățătoriu se folosește de expresiuni aspre și ostile, când face atenți pe părinți la purtarea rea a copiilor lor, sau când îi încunoștiințează despre vre-o neglijență în privința curățeniei lor. Să cruțăm, cât se poate, sensibilitatea părinților. Învățătoriu numai atunci poate spera, că va putea conduce ușor și cum se cade clasa încredințată lui când va avea simpatia părinților, dar el nu se va bucura de aceasta simpatie, dacă față de părinți va fi necuviincios sau mai aspru, decât cere trebuința. „Blāndetă“ să fie devisa învățătoriuului. O convorbire sau corespondență cuviincioasă și plină de stimă față de părinți va face minuni în privința aceea, ca să deșteptăm în ei interes pentru afacerile școalei și să ne câștigăm ajutoriu și sprijinul lor. „Imi pare rău, că Nicu absentează atât de des dela școală, — e un băeat așa de inteligent și prin absentarea lui lasă ca conșcolarii să-l întreacă atât de mult,“ sau: „Ce pagubă, că Ionel, care e un băeat așa de frumos, nu se spāla sau nu se pepțena regulat“ — învățătoriu, care astfel le va vorbi părinților, își va ajunge scopul, fără ca părinții să se simțā rușinați.

Varietăți

Știre personală. P. S. Sa Episcopul *Nicolae Popea* a sosit în 12 c. v. la Caransebeș dela *Budapesta*. La gară a fost întâmpinat de inteligența din loc. Prea Cuvioșia Sa părintele arhimandrit *Filaret Musta* l-a bineventat la sosire în numele celor adunați, mulțumindu-i pentru ostenelele puse întru apērarea bisericei, și asigurându-l, că de și ostenelele Prea Sāntiei Sale, nu au avut de astă-datā rezultatul dorit, hotărāți sunt cu toții a purta lupta pe căi legale și mai departe, și a lucra întru acolo, ca esecutarea acestei legi primejdioase bisericei să fie zādārnicită. Prea Sāntia Sā domnul Episcop a mulțamit celor adunați pentru ovațiunea adusă, îndemnându-i să fie toți cu credință tare în Dumnezeu, carele nesmintit va aduce la isbāndă o causă atât de dreaptă cum este cauza noastră. Între sgomotoase strigări de „*Să trăiască*“ s'a terminat apoi aceasta ovațiune modestă, dar' isvorită din suflete curate.

Necrolog. În Berliște a reposat preotul gr. or. *George Lungu*. În mormēntarea la care a asistat preoții din jur și numēros public a fost în 9 Iunie c. v. Rēposatul a fost de 69 de ani și a servit 47 de ani cu credință biserica sa.

Partidul național român — desființat. Ministrul reg. ung. de interne, prin fișpanul Sibiiului, a interzis funcționarea mai departe a partidului național, sub cuvânt că existența și activitatea lui nu are bază legală. „De alt fel — zice hârtia fișpanului — conducătorii partidului liberi sunt a continua cu activitatea reunirii lor, având țintă care nu lovește în legi; la acest cas însă scopul și mijloacele, care servesc realizării scopului, sînt a se arăta lămurit și amănunțit, conform acestei ținte și mijloace, precum și avînd în vedere circulariul ministrului de interne Nr. pr. 1508/875, și conformându-se condițiilor puse în acest ordin, vor face statute, a căror aprobare va fi solicitată prin intermediul municipiului respectiv, la ministrul de interne. . . .”

Ultima ordinațiune a ministrului Csaky comandă pe învățătorii tineri din regiunile locuite de naționalități pe timpul feriiilor la un curs de 6 săptămîni pentru deprinderea însușirii a limbii magiare. Cursurile sînt să se țină în orașe „curat magiare” și adevărat în Seps-Szt.-György, Székely-Keresztur, Déva, Sighetul-Marmației, Sárospatak, Losonez, Léva, Félegyháza, Hódmező-Vásárhely și Curgó. La încauțirarea învățătorilor trebuie să se țină cont de împrejurarea că învățătorii, cari urmează cursul să fie în decursul zilei întregi necesități a conversa numai unguerește atât cu oamenii casei cât și între sine. Pre lângă cuartirul liber primește fie-care învățătoriu pe zi 70 cr. pentru vipt. Cursul va fi condus de un director și 2—3 profesori, pre lângă cari să mai dau profesori suplenti, cari au chemarea de a controla limba de conversare a învățătorilor. În decursul acestui curs vor fi aduși învățătorii în contact cu societatea magiară, ca și pe calea aceasta să fie introduși în spiritul magiar (?).

Carnot — mort. Președintele republicii franceze Sadi Carnot sosise Sâmbătă, în 12 I. c. v. la Lyon spre a inaugura expoziția de acolo. În aceeași zi sara președintele însoțit de ministrul president Dupuy a plecat la teatru. Când trăsura trecea tocmai pe dinaintea palatului camerei de comerț deodată se repede un individ asupra trăsurii și urcînd scara împlîntă în peptul presidentului un pumnal. Asasinul a fost prins, dar cu greu scăpat de furia poporului. Carnot a fost transportat imediat la prefectură și dat în grija medicilor. El moare după miezul-noptii. Vestea morții lui Carnot a impresionat trist nu numai pe francezi, ci toată lumea. Cadavrul lui s'a transportat la Paris. Asasinul e italian, are 22 ani și se cheamă Cesario Giovanni Santo. Noul president al republicii este Casimir-Perrier, presidentul parlamentului.

Concurs literar. În conformitate cu decisiul IX. p. a. din protocolul adunării generali de ast timp, comitetul central al reuniunii învățătorilor români gr. or. din districtul consistoriului aradan, protopopiatele de-a dreapta Mureșului, escrie premiu de 50 fl. v. a. pentru cea mai bună carte românească menită ca manual în școala populară, din ori ce ram al învățămîntului, cu termen de concurs până la 1 Martie n. 1895, pe lângă următoarele condițiuni:

1) Cartea să conțină întreg materialul de învățămînt al ramului respectiv.

2) Cuprinsul să nu fie vast, dar să fie împărțit în grade concentrice, să fie espus în stil clar și scris cu ortografia Academiei.

3) Lîngă manuscriptul scris în trei esemplare anonime să se acludă o covertă sigilată provăzută cu un motto, carea se conțină în lăuntru numele autorului.

4. Referitoriu la dreptul de proprietate, se va face acord separat între reuniune și autor.

5) Manuscriptele să se trimită la adresa subsemnatului președinte în Arad, până la termenul susamintit. — Arad, din ședința ordinară a comitetului central ținută în 7/19 Iunie 1894. — Teodor Conțea m. p. președinte. — Nicolae Ștefu m. p. secret. I.

„Săteanul” va fi numele unei reviste, ce va apărea din 1-a Septembrie a. c. odată pe lună în broșure de 4—5 coale și va cuprinde literatură populară în prosă și în poezie. Scopul acestei reviste va fi de a aduna la un loc — după putință — tot materialul literaturii noastre populare, atât cel neapărut încă cât și cel ce se află împrăștiat prin Calendarele și foile apărute până azi — Numai esemplare abonate să vor tipări și adevărat atâtea câte să vor abona până la finea lui Iulie a. c. Cei ce cunosc valoarea acestui material sunt rugați a sprijini aceasta întreprindere. Prețul pe un an întreg va fi 6 fl. sau 15 franci. Materialul: Poesii, colinde, bocete, snoave, povești, mituri, glume, găcături, proverbe, ș. a., precum și abonamentele sunt de a se trimite la redact. revistei „Săteanul” Ion Pop Reteganul în Beszterce-Monor (Transilvania).

Mulțămîță publică. Bravul învățătoriu în pensiune de aici D-l Iosif Popoviciu împreună cu D. soția sa Ana au dăruit s. Bisericii un sfeșnic foarte frumos în prețiu de 10 fl.; pentru care faptă primească profunda mulțămîre, și pre calea aceasta. — Globucraiova, în 2 Iunie 1894. — Zaharia Popoviciu preot.

Mulțămîță publică. Simțindu-se lipsa de niște prapori pentru s. noastră biserică bravul econom, actualul jude al comunei Jupani, Petru Ursulescu dinpreună cu soția sa Rachila, ambii creștini buni și temători de Dumnezeu, pe lângă alte multe daruri făcute înainte precum sunt: facerea unui măsain de lână în prețiu de 10 fl. v. a. pe s. prestol, repararea clopotului mic în sumă de 50 fl. v. a. ridicarea unei s. cruci de peatră în valoare de 70 fl. v. a. ect. din iubire față de s. noastră biserică, și din indemn propriu, ni-a mai surprins în mod de tot plăcut prin dăruirea a lor 2 prapori în valoare de 120 fl. v. a. cu ocaziunea s. sîrbători a pogoririi Duhului sînt. Pentru toate acestea fapte adevărat creștinești, subscrișii în numele comitetului parohial ne finem de o sîntă datorință ca și pe calea aceasta, să exprimăm marii-moșilor dăruitori, mulțămîrile noastre călduroase rugînd pe D-l Dumnezeu să le lungiască firul vieții mulți ani spre binele s. bisericii. Fie, ca exemplul acesta să aibă mulți imitători. — Sudriaș-Jupani în 8 Iunie 1894. — Nicolae

Popoviciu par. ases. comit. și președ. comit. par. —
Dimitrie Tatar not. comit. parohial.

Petrecerea aranjată în Lunea Rusalelor de reu-
niunea de cântări și musică din Caransebeș a succes pe
deplin și a satisfăcut numărul public. Piesa teatrală
„Amorul face toate“ a fost jucată atât de bine în cât
publicul uitase aproape, că are înaintea sa diletanți, dintre
cari cei mai mulți pentru întâia dată a pășit pe scenă.
Dșoara Maria Stasici în rolul Anetei a înfățișat cu esac-
titate arareori proprie diletanților fata desmerdată și în-
căpăținată, care prin puterea amorului devine femeia cea
mai ascultătoare și mai supusă bărbatului. Monologul
Anetei și în deosebi învățătura morală, despre datorin-
țele unei femei măritate, care o dă Aneta surorilor ei a
produs aplause frenetice. Dșoarele Maria Borlovan și
Areti Dunei au interpretat foarte bine la început rolul
surprinse și puse în uimire de schimbarea ca prin farmec
a Anetei sub influința amorului iar la fine rolul femeilor,
cari stăpânesc pe bărbații lor. Dșoara Maria Diregătoriu
în rolul Dorei atât prin mișcări foarte potrivite cât și
prin graiu a arătat capabilitatea de a se presenta publi-
cului și în roluri mai grele. Dl Toma a înfățișat esact
pe căpitanul Crișan, care prin o procedură admirabilă
cucerese în asalt inima Anetei încăpăținate. Asemenea
bine au jucat D-l Cherciu și Ioan Bocean rolurile băr-
baților stăpâniți de femeile lor, D-l Novacescu rolul in-
structorului vătămat prin maniera învățăcelei desmerdate,
D-l Nicolae Bocean pe măestrul Longin, iar Domnii Ni-
colae Sporea și Băiaș în rolul de servitori. Publicul
satisfăcut și distras în mod plăcut, a ramas cu dorința
a vedea cât de adeseori reprezentațiuni jucate cu atât
succes. Urmând după petrecere joc o parte a publicului
și în deosebi tinerimea în însuflețire a arătat mai de-
parte plăcerea a petrece într'un cerc frumos de dame
jucând la acoardele melodioase ale mândrelor cântări stră-
bune. Dintră stimatele dame mai multe s'au prezentat
în frumosul costum național, ceea ce le servește spre
laudă, laudă, la care ar fi bine, dacă toate damele noastre
ar tinde. Jocul s'a terminat după mezul nopții.

Credință. D-l *Alexandru Balaș-Lissa*, taxator la
Comunitatea de avere din Caransebeș s'a încredințat cu
amabila Domnișoară *Adriana*, fiica D-lui Marcu Loichită,
vechiu notariu în Jebel. Felicitările noastre!

Biblia cea mai mare. Foile italiene scriu, că biblia
cea mai mare este în roma. Ea este scrisă în limba
hebraică și apasă 160 chile. Trei oameni de abia o pot
duce. Sindicatul jidan din Veneția a vrut să o cumpere
în anul 1512 dela Papa Iuliu II, promițându-i atâta aur
pentru ea, cât este ea de grea: însă Papa a respins
ofertul. Amăsurat valorii aurului de azi suma corespon-
zătoare acelei greutate ar fi 1,800.000 coroane.

Posta Redacțiunii.

§ 8. nu se publică.

Redactor responsabil: Dr. PETRU BARBU

Nr. 278 F. G. 1894.

Concurs

Spre conferirea de stipendii noave din „Fundațiunea
lui Gozdu“ pe anul școlastic 1894/5 pentru studiile mai
înalte se escrie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente origi-
nali sau autenticate de notariu public:

că sunt fii de cetățeni ungari și să țin de biserica
ortodoxă orientală română, spre care scop se cere ca pe
lângă atestatul de botez să alătore și adeverință dela
parohul respectiv ca și în presinte sunt greco-orientali;

că studiază cu succes bun la vreun institut public
din patrie, ceea-ce frecuantții dela gimnasia să docu-
menteze cu atestat despre anul școlastic 1893/4, ear cei
dela facultăți cu indice despre toate cursurile ascultate;

că nu sunt în stare a se susține la studii din
averea proprie sau a părinților lor.

2. Cei-ce vor să studieze la vre-un institut afară
din patrie au să-și esopereze concesiune ministerială.

3. Petițiunile instruate cu documentele necesare
sunt a se adresa la reprezentanța fundațiunei lui Gozdu
(Budapest, király u. 13 sz.) până la 1. August, a. e. cal. n.

4. Totodată să provoacă stipendiții actuali ca până
la terminul susindicat să arete rezultatul studiilor din
anul școlastic 1893/4, căci altcum li-se va sista stipendiul.

5. Petițiunile cari nu sunt instruate cu documentele
amintite în concursul present sau sosite după terminul
escris, nu se vor lua în considerare.

Din ședința reprezentanței fundațiunei lui Gozdu
ținută în 5. Aprilie, 1894. n.

Estradat prin

George Bogoeviciu,
notariu.

[36] 1—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării venerabilului Consistoriu
diecesan dtto 1 Iunie 1893 Nr. 1329 B. se escrie
licitațiune minuendă pentru adoptarea și astrucarea
cu aramă a turnului bisericeii din **Ilova**, proto-
presbiteratul Caransebeșului, cu prețul de esclamarie
1364 fl. 28 cr.

Planul și specificațiunile de spese și măsuri se
pot vedea la oficiul parohial din Ilova, tot ase-
menea și condițiunile de licitațiune.

Licitațiunea se va ținea în fața locului Ilova
în 26 Iunie a. e. la 10 oare a. m.

Întreprinzătorii au să depună vadiul pe 10%
din prețul esclamariei la masa epitropiei parohiale.

Ilova din ședința comitetului parohial ținută
la 29 Maiu 1894.

3—3 [35]

Nicolae Jurca
preș. comit. par.

Nestor Bonna
not. comitetului.